"אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמֶמְשֶׁלֶת הַיּוֹם וְאֶת הַגַּנָּבִים לְמֶמְשֶׁלֶת הַלַּיְלָה", כְּךְ הָיָה סַבָּא שֶׁלִּי נוֹהֵג לוֹמַר, וְהָיָה בִּדְבָרָיו הַרְבֵּה מִן הָאֱמֶת. בִּירוּשָׁלַיִם שֶׁל תְּחִלַּת הַמֵּאָה לֹא שָׁלְטוּ הַחֹק וְהַסֵּדֶר, וּבְמִיֻּחָד לֹא בְּמִשְׁכָּנוֹת שַׁאֲנָנִים – אַחַת מִן הַשְּׁכוּנוֹת הָרִאשׁוֹנוֹת שֶׁהוּקְמוּ מִחוּץ לְחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם, בְּיֶזְמָתוֹ שֶׁל הַשַּׂר מֹשֶׁה מוֹנְטֶפְיוֹרִי וְשֶׁגָּרוּ בָּהּ כַּמָּה מִנְיְנֵי נְפָשׁוֹת. עִם רֶדֶת הַחֲשֵׁכָה נָהֲגוּ הַתּוֹשָׁבִים לְהִסְתַּגֵּר בְּבָתֵּיהֶם, וְכָל הַמְהַלֵּךְ בְּשָׁעָה זוֹ בְּרֹאשׁ חוּצוֹת הָיָה בְּחֶזְקַת לִסְטִים.

מִטְבַּח בֵּיתוֹ שֶׁל זְקֵנִי, כַּנָּהוּג בַּיָּמִים הָהֵם, הָיָה נִפְרָד מִיֶּתֶר חֶלְקֵי הַבַּיִת וּפָתוּחַ לֶחָצֵר. כַּד חֶרֶס גָּדוֹל וּבוֹ מַיִם חַיִּים נִצָּב בַּכְּנִיסָה. כַּד זֶה עָבַר בִּירֻשָּׁה מִדּוֹר לְדוֹר, וְאַף אֲנִי זָכִיתִי לֵהָנוֹת מִמֵּימָיו הַצּוֹנְנִים בְּעֵת בְּקוּרִי בְּבֵית סָבִי.

גַּם לְאָזְנֵיהֶם שֶׁל גַּנָּבֵי יְרוּשָׁלַיִם הִגִּיעַ שְׁמְעוֹ שֶׁל אוֹתוֹ כַּד, וּלְפִיכָךְ עָשׂוּ לָהֶם מִנְהָג לְסַיֵּם אֶת יוֹם עֲבוֹדָתָם, אוֹ נָכוֹן יוֹתֵר לוֹמַר אֶת לֵיל עֲבוֹדָתָם, בַּחֲצַר מִטְבָּחוֹ שֶׁל סַבָּא. כָּאן הָיוּ מוֹנִים אֶת שְׁלָלָם, לוֹגְמִים מִן הַמַּיִם שֶׁבַּכַּד וּלְעִתִּים אַף טוֹעֲמִים מִן הָעוּגוֹת שֶׁבַּמְּזָוֶה, מַעֲשֵׂה יָדֶיהָ שֶׁל זְקֵנְתִּי, בְּעוֹד כָּל בְּנֵי הַבַּיִת מַקְשִׁיבִים בְּרֶטֶט עַל מִשְׁכָּבָם לַנַּעֲשֶׂה בַּחוּץ וּמִתְפַּלְלִים שֶׁלֹּא יַעֲלֶה בְּדַעַת הַגַּנָּבִים לִפְרֹץ גַּם לַבַּיִת פְּנִימָה.

לְשִׁבְחָם שֶׁל הַגַּנָּבִים, עָלַי לוֹמַר, שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא נָטְלוּ דָּבָר מֵחֲצֵרוֹ שֶׁל זְקֵנִי מִלְּבַד עוּגִיּוֹתֶיהָ שֶׁל סַבְתָּא. וְעַל כָּךְ אֵין לְהִתְפַּלֵּא, כִּיוָן שֶׁלְּעוּגִיּוֹתֶיהָ יָצָא שֵׁם בְּכָל הַשְּׁכוּנָה, וַאֲפִלּוּ

בְּנֵי אָדָם מְהֻגָּנִים חַזָּקָה עֲלֵיהֶם שֶׁהָיוּ נוֹטְלִים בְּמִשִׁיכָה מֵאוֹתָן עוּגִיּוֹת, אִלּוּ הָיוּ מְזֻמָּנוֹת לָהֶם וְלֹא הָיוּ עוֹמְדִים בַּפִּתּוּי, כָּל זָחֹמֶר, גַּנָּבִים שֶׁמְּלַאכְתָּם בְּכָךְ...

אַךְ סוֹף סוֹף פָּקְעָה סַבְלָנוּתָהּ שֶׁל זְקֵנְתִּי, וּבְאֶחָד הַיָּמִים הֶעֱבִירָה אֶת הַכַּד מִמְּקוֹמוֹ וְהִכְנִיסָה אוֹתוֹ אֶל תּוֹךְ הַבַּיִת. הַגַּנָּבִים, שֶׁבָּאוּ כְּהֶרְגֵּלָם לְהַרְווֹת צְמָאוֹנָם, רָגְזוּ מְאֹד. סְבוּרִים הָיוּ שֶׁבַּת מִתְחָרָה שֶׁל לִסְטִים שָׁבְרָה אֶת הַכַּד, וְנִמְנוּ וְגָמְרוּ בֵּינֵיהֶם לִתְפֹּס אֶת הָאָשֵׁם וּלְהַעֲנִישׁוֹ.

לְמָחֳרַת הַיּוֹם, בְּשָׁעָה שֶׁיָּצָא זְקֵנִי לְמִלֶּאכֶת יוֹמוֹ בָּעִיר הָעַתִּיקָה, פָּגַע בּוֹ בְּדַרְכּוֹ גַּרְגָּשׁ אֶחָד, רְחַב כְּתֵפַיִם וּשְׁחֹר שָׂפָם.

"חַנָּ'ה יַעֲקוֹב," פָּנָה אֵלָיו, "אוֹתוֹ כַּד, שֶׁהֵיינוּ שׁוֹתִים מִמֶּנּוּ בְּכָל לַיְלָה, מֶה עָלָה בְּגוֹרָלוֹ? כְּלוּם נִשְׁבַּר חָלִילָה?"

סָח לוֹ סָבִי שֶׁאִשְׁתּוֹ הֶעֱבִירָה אֶת הַכַּד אֶל הַבַּיִת פְּנִימָה.

"חַנָּ'ה יַעֲקוֹב," הִמְשִׁיךְ הַגַּנָּב, "וְכִי כָּךְ נוֹהֲגִים בֵּין יְדִידִים? יוֹדֵעַ אַתָּה שֶׁמְּלַאכְתֵּנוּ אֵינָהּ קַלָּה, אֶלָּא תַּחְבּוּלוֹת וְאַחַת יֵשׁ לִבְנֵי יְרוּשָׁלַיִם לְהַקְשׁוֹת עָלֵינוּ אֶת מְלַאכְתֵּנוּ. מִתְיַגְּעִים אָנוּ הַרְבֵּה וְהַצָּמָא מֵצִיק לָנוּ."

לֹא רָצָה זְקֵנִי לַעֲלֹב בְּבֶן שִׂיחוֹ, מַה גַּם שֶׁחָשַׁשׁ מִמֶּנּוּ וּמִמַּרְעָיו וּפִיֵּס אוֹתוֹ בִּדְבָרִים:

"בְּנִי הַצָּעִיר שֶׁיִּחְיֶה," אָמַר לוֹ, "חָלָה וְהוּא מַרְבֶּה לְהִתְעוֹרֵר בַּלַּיְלָה וּלְבַקֵּשׁ מַיִם. לְפִיכָךְ הֶעֱבִירָה אִמּוֹ אֶת הַכַּד פְּנִימָה, כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּצְטָרֵךְ לִטְרֹחַ הַרְבֵּה בַּלַּיְלָה."

"כָּכָה!" אָמַר הַגַּנָּב, "אִם כָּךְ הַכֹּל בְּסֵדֶר, וַאֲנַחְנוּ כְּבָר חָשַׁשְׁנוּ כִּי אוֹתוֹ גַּנָּב בֶּן גַּנָּב, סַלַּח מוּסָה, יָדוֹ בַּדָּבָר. מְצֻוֶּה אֲנִי שֶׁבִּנְךָ יַבְרִיא בִּמְהֵרָה, אֵינְשַׁלָּלָה..." כָּךְ אָמַר וְנִפְרַד מִזְּקֵנִי לְשָׁלוֹם.

הֵשִׁיב סַבָּא אֶת הַכַּד לִמְקוֹמוֹ וְהַגַּנָּבִים, כְּמִימִים יָמִימָה, הִמְשִׁיכוּ לְבַקֵּר בֶּחָצֵר.

אַךְ לֹא אָרְכוּ הַיָּמִים וְישׁוּעָה בָּאָה מִמָּקוֹם בִּלְתִּי צָפוּי – בְּקִצָּה הַשָּׁכוּנָה גָּרָה אִשָּׁה אַלְמָנָה וּשְׁמָהּ בּוֹלִיסָה. בָּנֶיהָ וּבְנוֹתֶיהָ נָשְׂאוּ וְעָזְבוּ אֶת הַבַּיִת וְהִיא גָּרָה שָׁם בְּנַפְשָׁהּ. הַשְּׁמוּעָה אָמְרָה שֶׁסְּכוּם כֶּסֶף נִכְבָּד נִמְצָא תַּחַת יָדָהּ וּבְאֶחָד הַיָּמִים הֶחְלִיט רֹאשׁ הַגַּנָּבִים לְנַסּוֹת מַזָּלוֹ בְּבֵיתָהּ.

וְזֶמֶן מוּעָט אַחַר חֲצוֹת הִתְגַּנֵּב לַחֲצֵרָהּ, נִדְחַק בְּעַד מִפְלַשׁ הָאִוְרוּר הַצַּר שֶׁמֵּעַל לַדֶּלֶת וְנִכְנַס אֶל תּוֹךְ הַבַּיִת. הָאַלְמָנָה, שֶׁהִתְעוֹרְרָה מִן הָרַעַשׁ, לֹא אִבְּדָה אֶת עֶשְׁתּוֹנוֹתֶיהָ וְהֶחֱלָה לִזְעֹק לְעֶזְרָה. הַגַּנָּב, שֶׁנִּבְהַל מִצַּעֲקוֹתֶיהָ, בִּקֵּשׁ לְהִמָּלֵט מִן הַבַּיִת, אַךְ לֹא רָצָה לָצֵאת מִשָּׁם בְּיָדַיִם רֵיקוֹת. וּמַדּוּעַ? מִנְהָג הָיָה רוֹוֵחַ בֵּין גַּנָּבֵי יְרוּשָׁלַיִם שֶׁלֹּא לִנְטֹשׁ דִּירָה, שֶׁפָּרְצוּ אֵלֶיהָ, מִבְּלִי לִטֹּל חֵפֶץ כָּלְשֶׁהוּ וְלוּ גַּם פְּחוּת עֵרֶךְ. שֶׁכֵּן, לַעֲוֹב דִּירָה בְּיָדַיִם רֵיקוֹת – דָּבָר זֶה נֶחְשָׁב אֶצְלָם כְּסִימָן לְמַזָּל רַע.

לְפִיכָךְ תָּפַס הַגַּנָּב בַּחֵפֶץ הָרִאשׁוֹן שֶׁהִזְדַּמֵּן תַּחַת יָדוֹ, הַסַּדִּין שֶׁעַל הַמִּטָּה, וְהִתְחִיל בּוֹרֵחַ. בֵּינְתַיִם הִתְעַשְּׁתָה בּוֹלִיסָה וְאָחֲזָה בְּקָצֵהוּ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַסַּדִּין, כְּדֵי לִמְנֹעַ מִן הַגַּנָּב אֶת בִּצּוּעַ זִמָּמוֹ. הֵחֵלּוּ שְׁנֵיהֶם לִמְשֹׁךְ בַּסַּדִּין – הַגַּנָּב אֵינוֹ מַרְפֶּה, וּבוֹלִיסָה אֵינָהּ מְוַתֶּרֶת וּמַמְשִׁיכָה לִזְעֹק בְּכוֹלִי קוֹלוֹת. אֵינִי יוֹדֵעַ כֵּיצַד הָיָה הַמַּעֲשֶׂה מִסְתַּיֵּם אִלְמָלֵא נָקְטָה בּוֹלִיסָה בְּצַעַד בִּלְתִּי צָפוּי – הִיא גָּחֲנָה בַּחֲשָׁכָה עַל יָדוֹ שֶׁל הַגַּנָּב הָאוֹחֶזֶת בַּסַּדִּין וְנָשְׁכָה בָּהּ בְּכָל כֹּחָהּ. הַגַּנָּב הַנִּבְעָת הִרְפָּה בְּקוֹל צְוָחָה מִן הַסַּדִּין וְנִמְלַט, וּכְפִיָּה שֶׁל בּוֹלִיסָה נוֹתְרָה פִּסַּת בָּשָׂר וְעִירָה שֶׁנִּתְלְשָׁה מִגַּב יָדוֹ שֶׁל הַגַּנָּב.

לְמָחֳרַת הַיּוֹם הָלְכָה הָאַלְמָנָה לַמִּשְׁטָרָה וְהִגִּישָׁה תְּלוּנָה

כְּנֶגֶד הַגַּנָּב. הַמִּשְׁטָרָה הַתּוּרְכִית לֹא הִצְטַיְּנָה בְּדֶרֶךְ כְּלָל בִּיעִילוּת, אַךְ כֵּיוָן שֶׁמַּפַּת הַגְּנֵבוֹת בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה הָלְכָה וְגָבְרָה, נָקַט רֹאשׁ הַמִּשְׁטָרָה יָזְמָה וְעָצַר חֲשׁוּדִים אֲחָדִים. הָאַלְמָנָה בּוֹלִיסָה הֻזְמְנָה לְמִסְדַּר זִהוּי. הִיא הִתְבּוֹנְנָה בְּשׁוּרַת הַחֲשׁוּדִים שֶׁלְּפָנֶיהָ וּלְפִי דְּרִישָׁתָהּ הֵרִימוּ כָּל הָעֲצוּרִים אֶת יְדֵיהֶם. יָדוֹ שֶׁל אֶחָד מֵהֶם הָיְתָה חֲבוּשָׁה. בּוֹלִיסָה עָמְדָה עַל כָּךְ שֶׁיָּסִיר אֶת תַּחְבֹּשְׁתּוֹ, וּלְאַחַר דִּין וּדְבָרִים נֶאֱלַץ הוּא לַעֲשׂוֹת זֹאת. בְּאוֹתוֹ רֶגַע הוֹצִיאָה הָאַלְמָנָה מִכִּפְלֵי שִׂמְלָתָהּ מִטְפַּחַת מְגֹאֶלֶת בְּדָם וְגִלְתָה לְעֵין כֹּל אֶת הַהוֹכָחָה הַמַּרְשִׁיעָה – כִּפַּת הָעוֹר מִיָּדוֹ שֶׁל הַגַּנָּב.

בְּעִקְבוֹת הַזִּהוּי, נִשְׁפַּט הַגַּנָּב וְנִדּוֹן לִתְקוּפַת מַאֲסָר מְמֻשֶּׁכֶת. הַגַּנָּבִים, שֶׁנִּטַּל מֵהֶם מַנְהִיגָם, חָדְלוּ מִכִּקּוּרֵיהֶם הַלֵּילִיִּים בַּחֲצֵרוֹ שֶׁל זְקֵנִי וְהַשֶּׁקֶט וְהַשַּׁלְוָה שָׁבוּ לִשְׁכֹּן בְּמִשְׁפָּנוֹת שַׁאֲנַנִּים.

הִמְשַׁכְנוּ בְּדַרְכֵּנוּ סָמוּךְ לַחוֹמָה, לְאֹרֶךְ בְּרֵכַת הַסּוּלְטָן, וְעַד מְהֵרָה חָלַפְנוּ עַל פְּנֵי הַמְּצוּדָה הַקְּרוּיָה בְּפִי הָעָם מִגְדַּל־דָּוִד. שַׁבְנוּ וְנִכְנַסְנוּ לְתוֹךְ הָעִיר הָעַתִּיקָה מִבַּעַד לַפִּרְצָה הַגְּדוֹלָה שֶׁנִּפְרְצָה בַּחוֹמָה סָמוּךְ לְשַׁעַר יָפוֹ. כַּאֲשֶׁר הִגַּעְנוּ לְרַחֲבַת הַשַּׁעַר, פָּנָה אֵלַי דּוֹדִי וְאָמַר:

"בִּזְמַן הַתּוּרְכִים הָיָה פֹּה סוּק אֶל ג'וּמְעָה – יְרִיד יוֹם הַשִּׁשִּׁי. לְכָאן הָיוּ בָּאִים כָּל סוֹחֲרֵי הַסּוּסִים וְהַבְּהֵמוֹת, וְכָל הֶחָפֵץ בְּסוּס אוֹ בְּפָרָה הָיָה מוֹצֵא כָּאן אֶת מְבֻקָּשׁוֹ. בְּעִתּוֹת מִלְחָמָה הָיוּ בָּאִים לְכָאן נְצִיגֵי הַצָּבָא הַתּוּרְכִי לְהַחֲרִים פְּרָדוֹת לְצָרְכֵי הַצָּבָא. מְצֻיָּדִים בְּאַלּוֹת הָיוּ מְשׁוֹטְטִים בְּרַחֲבֵי הַשּׁוּק, בּוֹחֲרִים לָהֶם פְּרָדוֹת מְשֻׁבָּחוֹת שֶׁהֵבִיאוּ הַפַּלָּחִים לְמִכְירָה, נוֹטְלִים אוֹתָן חִנָּם אֵין כֶּסֶף וְאֵין פּוֹצֶה פֶּה וּמְצַפְצֵף. וְאִם קָרָה שֶׁאַחַד הַפַּלָּחִים הָעֲשׁוּקִים הָיָה מִתְנַגֵּד לְהַחְרָמַת פִּרְדָּתוֹ אוֹ מְקַלֵּל אֶת חוֹמְסָיו, לֹא הָיוּ הַלָּלוּ מְהַסְּסִים לְאָסְרוֹ וְלַהֲבִיאוֹ אֶל

הַקְּשָׁלָה – בֵּית הַסֹּהַר הַמְּפֻרְסָם, שֶׁשָּׁכַן לְיַד מִגְדַּל דָּוִד – וְשָׁם הָיָה הַמִּסְכֵּן זוֹכֶה גַּם לְמַכּוֹת פָּלְקָה – חֲבָטוֹת מַקֵּל עַל עֲקֵבָיו.

לֹא לוֹקֵחַ סְכוּן

מְסַפְּרִים, שֶׁבְּאַחַד הַיָּמִים הִזְדַּמֵּן ג׳וּחָה לַשּׁוּק, בְּדִיּוּק כַּאֲשֶׁר עָסַק הַצָּבָא בְּהַחְרָמַת פְּרָדוֹת. לְמַרְאֵה הַמַּחֲזֶה אָחֲזָה אֶת ג׳וּחָה בֶּהָלָה וְהוּא מִהֵר לְהִמָּלֵט מִשָּׁם כָּל עוֹד נַפְשׁוֹ בּוֹ.

״ג׳וּחָה, מַה אַתָּה מְפַחֵד?״ שָׁאֲלוּ אוֹתוֹ, ״הֲרֵי אֵין לְךָ פְּרָדָה.״

״שׁוֹטִים שֶׁכְּמוֹתְכֶם,״ הֵשִׁיב לָהֶם ג׳וּחָה, ״הֲרֵי הֵם עֲלוּלִים לְגַיֵּס אוֹתִי בְּתוֹר פְּרָדָה!״

״אֲבָל ג׳וּחָה, אֲמָנָם אָזְנֶיךָ אֲרֻכּוֹת וְאַתָּה עַקְשָׁן כְּפֶרֶד, אֲבָל לֹא יִקַּח לָהֶם זְמַן רַב לְגַלּוֹת שֶׁאֵינְךָ פְּרָדָה!״

״יָכוֹל לִהְיוֹת,״ הֵשִׁיב ג׳וּחָה, ״אֲבָל עַד שֶׁיְּגַלּוּ אֶת הָאֱמֶת, תֵּצֵא נִשְׁמָתִי מִכֹּבֶד הַמַּשָּׂאוֹת שֶׁיַּעֲמִיסוּ עָלַי. מוּטָב לֹא לְהִסְתַּכֵּן וְלִבְרֹחַ לִפְנֵי שֶׁיִּהְיֶה מְאֻחָר מִדַּי...״

כַּאֲשֶׁר חָלַפְנוּ לְיַד אֶחָד מִבָּתֵּי־הַקָּפֶה הַסְּמוּכִים לַשַּׁעַר, שָׁמַעְנוּ פִּתְאֹם קוֹל קוֹרֵא:

״סַאלַם עַלֵיכוּם״ (שָׁלוֹם עֲלֵיכֶם).

״עַלֵיכוּם סַאלַם,״ הֵשִׁיב הוֹדִי וְנִפְנָה לִרְאוֹת מִי קוֹרֵא לוֹ. ״אָה, אַתָּה הוּא זֶה סַלִים? כֵּיף חַלַכּ? (מַה שְׁלוֹמְךָ?) מִזְּמַן לֹא רְאִיתִיךָ.

תַּכִּירוּ בְּבַקָּשָׁה – זֶהוּ סָלִים, שֶׁעָבַד שָׁנִים רַבּוֹת בְּשֵׁרוּתוֹ שֶׁל אָבִי בַּחֲנוּת הַיֵּינוֹת שֶׁלָּנוּ בָּעִיר הָעַתִּיקָה, וְזֶהוּ בֶּן אָחִי.״

״תְּפַדְּלוּ (בְּבַקָּשָׁה) הִצְטָרְפוּ אֵלַי לְסֵפֶל קָפֶה.״

נַעֲנִינוּ לְהַזְמָנָתוֹ וְעַד מְהֵרָה הִתְחִילָה הַשִּׂיחָה קוֹלַחַת. מֵעָנְיָן לְעָנְיָן נָסַבָּה הַשִּׂיחָה עַל יַחֲסֵי יְהוּדִים וְעַרָבִים.

״מַה דַּעְתְּךָ,״ שָׁאַל דּוֹדִי, ״הַאִם נִזְכֶּה לִרְאוֹת אֶת הַשָּׁלוֹם, וְנִחְיֶה כָּאן בָּאָרֶץ הַזֹּאת בְּלִי מִלְחָמוֹת וּשְׁפִיכוּת דָּמִים?״

הַזָּקֵן לֹא מֵהֵר לַעֲנוֹת. הוּא שָׁקַע בְּשַׂרְעַפִּים וְרַק לְאַחַר שָׁעָה אֲרֻכָּה הֵרִים אֶת רֹאשׁוֹ וְאָמַר:

״כְּשֶׁיָּבִינוּ בְּנֵי אָדָם אֶת הָאֱמֶת יָבוֹא הַשָּׁלוֹם מֵאֵלָיו.״

״וּמַה הִיא הָאֱמֶת?״ שָׁאַלְתִּי

״עַל הָאֱמֶת נִתָּן לִכְתֹּב כְּרָכִים עֲבֵי כֶּרֶס, אֲבָל אֶפְשָׁר גַּם לְהַסְבִּיר אוֹתָהּ בְּסִפּוּר אֶחָד קָצָר. אֲסַפֵּר לָכֶם סִפּוּר עַל אַבּוּ נַוָּאס, מְשׁוֹרֵר הֶחָצֵר שֶׁל הָרוּן אַל רַאשִׁיד הַמַּפְרִיךְ מִסִּפּוּרֵי ׳אֶלֶף לַיְלָה וְלַיְלָה׳, וְזֹאת תִּהְיֶה הַתְּשׁוּבָה עַל שְׁאֵלָתְךָ.״

וְכָךְ סִפֵּר הַזָּקֵן:

לְמִי שַׁיֶּכֶת הָאֲדָמָה

אַבּוּ־נַוָּאס מָנָה פַּעַם לְתַפְקִיד שֶׁל רַאדִי (שׁוֹפֵט) בַּכְּפָר. בְּאַחַד הַיָּמִים הִתְיַצְּבוּ לְפָנָיו שְׁנֵי אֲנָשִׁים לְמִשְׁפָּט בְּעִנְיַן הַבַּעֲלוּת עַל חֶלְקַת קַרְקַע בַּכְּפָר.

״אֲדוֹנִי הַקָּאדִי,״ צָעַק הָאֶחָד, ״אֲנִי דּוֹרֵשׁ צֶדֶק! הָאֲדָמָה הַזֹּאת הָיְתָה שַׁיֶּכֶת לִי וּלְאַבָּא שֶׁלִּי וּלְסַבָּא שֶׁלִּי. שָׁנִים

אֲחֻדּוֹת לֹא הָיִיתִי בַּכְּפָר וְהִנֵּה בָּא בֶּן־הַבְּלִיַּעַל הַזֶּה, נָטַל אֶת אַדָּמָתִי וְהוּא עוֹשֶׂה בָּהּ כִּבְתוֹךְ שֶׁלּוֹ! אֲנִי דּוֹרֵשׁ צֶדֶק!״

״בְּסֵדֶר, שָׁמַעְתִּי אוֹתְךָ,״ אָמַר הַגַּאדִי וּפָנָה אֶל הַשֵּׁנִי: ״וּמַה יֵּשׁ בְּפִיךָ?״

״מָה אַגִּיד לְךָ,״ הֵשִׁיב הַנִּשְׁאָל, ״יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁהָאֲדָמָה הַזֹּאת הָיְתָה שַׁיֶּכֶת לוֹ פַּעַם וְאוּלַי גַּם לְאָבִיו, אֲבָל הָאָדָם הַזֶּה – כְּבָר עֶשְׂרִים שָׁנָה שֶׁלֹּא רוֹאִים אוֹתוֹ בַּכְּפָר. אֲנִי בָּאתִי וְרָאִיתִי חֶלְקַת אֲדָמָה עוֹמֶדֶת שׁוֹמֵמָה, מַעֲלָה קוֹץ וְדַרְדַּר. הָלַכְתִּי וְנִכַּשְׁתִּי אֶת הָעֲשָׂבִים, עָדַרְתִּי וְחָרַשְׁתִּי, הֵבֵאתִי מַיִם וָזֶבֶל, זָרַעְתִּי וְנָטַעְתִּי. הַיּוֹם הָאֲדָמָה הַזֹּאת הִיא שֶׁלִּי!״

״זֶהוּ עִנְיָן מְסֻבָּךְ,״ אָמַר הַגַּאדִי, ״עָלַי לָגֶשֶׁת לַשֶּׁטַח וְלִרְאוֹת הַכֹּל בְּמוֹ עֵינַי.״

הַגַּאדִי אוֹמֵר, וְהַכֹּל הוֹלְכִים לְשֶׁטַח הַמְּרִיבָה.

כַּאֲשֶׁר הִגִּיעוּ לְשָׁם, הִתְכּוֹפֵף אַבּוּ־נַוָּאס וְהִטָּה אָזְנוֹ לְכִוּוּן הָאֲדָמָה.

״בֶּן־אָדָם, מָה אַתָּה עוֹשֶׂה?״ תָּמְהוּ כֻּלָּם.

״אֲנִי רוֹצֶה לִשְׁמֹעַ מַה יֵּשׁ לָאֲדָמָה לוֹמַר!״

״וּמָה הָאֲדָמָה אוֹמֶרֶת?״

״הָאֲדָמָה אוֹמֶרֶת: אֲנִי לֹא שַׁיֶּכֶת לְךָ, וַאֲנִי לֹא שַׁיֶּכֶת לְךָ. אַתֶּם שְׁנֵיכֶם שַׁיָּכִים לִי...״

הָעֶרֶב הִתְחִיל יוֹרֵד כַּאֲשֶׁר סִיַּם הַזָּקֵן אֶת סִפּוּרוֹ. נִפְרַדְנוּ מֵעָלָיו, יָצָאנוּ מִשַּׁעַר יָפוֹ וּפָנִינוּ לְכִוּוּן הָעִיר הַחֲדָשָׁה. צְלָלִים עָטְפוּ אֶת הַחוֹמָה וְחֶרְמֵשׁ הַיָּרֵחַ הַצָּהֹב נִתְלָה מֵעֶלֶיהָ כְּמוֹ מְנוֹרָה חוֹרֶת. דּוֹדִי נֶעְצַר וְהִבִּיט מֻקְסָם בַּמַּרְאֶה:

״תִּסְתַּכֵּל, תִּסְתַּכֵּל עַל הַיָּרֵחַ!״ לָחַשׁ, ״בְּדִיּוּק כְּמוֹ עַם יִשְׂרָאֵל: הִנֵּה הוּא הוֹלֵךְ וְחָסֵר וְנֶעְלָם כָּלִיל, חוֹלְפִים יָמִים אֲחָדִים וְהוּא שָׁב וּמִתְחַדֵּשׁ וְזוֹרֵחַ בַּשָּׁמַיִם בְּכָל תִּפְאַרְתּוֹ.״

הִמְשַׁכְנוּ לִפְסֹעַ, וְעַד מְהֵרָה מָצָאנוּ אֶת עַצְמֵנוּ בְּפִתְחָהּ שֶׁל שְׁכוּנַת מֵאָה שְׁעָרִים. לְיַד אֶחָד מִבָּתֵּי הַמִּדְרָשׁ נִצְּבָה עֲדַת אַבְרֵכִים מְסֻלְסֶלֵי פֵּאוֹת וְכֻלָּם מַבִּיטִים בַּשָּׁמַיִם.

״מָה הֵם עוֹשִׂים?״ תָּמַהְתִּי.

״בּוּר וְעַם הָאָרֶץ!״ פָּסַק לִי דּוֹדִי אֶת פִּסּוּקוֹ, ״הֲרֵי הֵם עוֹסְקִים בְּמִצְוַת קִדּוּשׁ לְבָנָה – פַּעַם בַּחֹדֶשׁ, בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת, אִם חָלְפוּ לְפָחוֹת שִׁלְשָׁה לֵילוֹת מֵאָז מוֹלַד הַלְּבָנָה, נוֹהֲגִים לָצֵאת לְאַחַר תְּפִלַּת עַרְבִית אֶל מִחוּץ לְבֵית־הַכְּנֶסֶת וּלְבָרֵךְ אֶת בּוֹרֵא עוֹלָם, שֶׁהִתְקִין מְאוֹרוֹת בַּשָּׁמַיִם וְהוּא מְחַדֵּשׁ בְּטוּבוֹ בְּכָל יוֹם מַעֲשֵׂה בְרֵאשִׁית, וְהִנֵּה גַּם נֶסַח הַתְּפִלָּה לְפָנֶיךָ – כָּתוּב בְּאוֹתִיּוֹת מְאִירוֹת עֵינַיִם עַל גַּבֵּי שֻׁלְחָן גָּדוֹל הָצָמוּד לְקִיר בֵּית־הַמִּדְרָשׁ. מִכָּאן צָמַח הַבִּטּוּי ׳אוֹתִיּוֹת שֶׁל קִדּוּשׁ לְבָנָה׳ – אוֹתִיּוֹת גְּדוֹלוֹת וּבוֹלְטוֹת הַמְקֻלּוֹת עַל הַמִּתְפַּלְּלִים בִּקְרִיאַת הַתְּפִלָּה.

מִשֶּׁנִּסְתַּיְּמָה הַתְּפִלָּה, נִגַּשׁ אֵלֵינוּ אֶחָד מִן הַמִּתְפַּלְּלִים, יְהוּדִי עַבְדָּקָן, סְמוּק פָּנִים שֶׁלְּרֹאשׁוֹ ״שְׁטְרַיְמֶל״ – מִגְבַּעַת פַּרְוָה מְהֻדֶּרֶת – וּפָנָה אֵלֵינוּ בִּמְאוֹר פָּנִים:

״הִתְכַּבְּדוּ מְכֻבָּדִים, בּוֹאוּ עִמִּי לְבֵיתִי וְתִזְכּוּ בְּמִצְוַת הַבְדָּלָה.״

נַעֲנִינוּ לְהַזְמָנָתוֹ וְסַרְנוּ עִמּוֹ לְבֵיתוֹ שֶׁנִּצַּב לֹא הַרְחֵק מִשָּׁם.

לְאַחַר שֶׁעָרַךְ בַּעַל־הַבַּיִת אֶת טֶקֶס הַהַבְדָּלָה וּבֵרְכָנוּ בִּבְרָכַת שָׁבוּעַ טוֹב, הִזְמִין אוֹתָנוּ לָשֶׁבֶת בַּחֲצַר הַבַּיִת. רַעְיָתוֹ הִגִּישָׁה לְפָנֵינוּ פֵּרוֹת וּמִינֵי מַאֲפֶה וּבַעַל־הַבַּיִת תָּלָה מַבָּטוֹ בַּיָּרֵחַ וְאָמַר:

״בְּכָל פַּעַם שֶׁאֲנִי מִשְׁתַּתֵּף בְּטֶקֶס קִדּוּשׁ לְבָנָה עוֹלֶה בְּזִכְרוֹנִי סִפּוּר שֶׁשָּׁמַעְתִּיו מִפִּי סָבִי.״

״כֻּלָּנוּ אָזְנַיִם!״ אָמַר דּוֹדִי. וּבַעַל־הַבַּיִת פָּתַח וְסִפֵּר: